

Pro Cultura Minoritatum Hungariae

A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus 2008. év végén ismét nagysikerű Nemzetiségi Gálaműsort szervezett, melynek fővédnöke Hiller István oktatási és kulturális miniszter volt. A hazai nemzetiségi kultúra kiemelkedő személyiségeinek, jubiláns együtteseinek és civil szervezeteinek Borbáth Erika, az Intézet főigazgatója és Bogyai Katalin a minisztérium szakállamtitkára adta át a kitüntetést. Az alábbiakban a díjazottakat mutatjuk be.

Balogh Ferenc

Az 1980-ban alakult *Nagyecsed Fekete Szemek Együttes* a tagok budapesti ingázása miatt mintegy 15 éves munkálkodás után felbomlott, több új együttes megalakulásához vezetett. Balogh Ferenc katonaként találkozott Nagy Istvánnal. Ez a barátság meghatározó mindkettőjük életében, nem csak az együtt gitározás-énekelés, de a nyelv megőrzése és tudatos továbbvitele is köszönhető ennek a találkozásnak.

A *Románi Rota Együttes* már kettőjük munkásságára alapul. Repertoárjukban az anyanyelv megőrzése, a táncstudás megmutatása, az archaikus cigány dalok előadása mindig fontos szempont volt. Működésük során bejárták fél Európát, Moszkvától Németországig muzsikáltak teltházas rendezvényeken, s többek között Yehudi Menuhin születésnapján köszöntésén is. Lemezfelvételeik hűségesebben őrzik ezt az időszakot. Későbbiekben Balogh Ferenc új felállásban vitte tovább a Románi Rota együttest, amelyben tehetsége és tudása meghatározó.

Kricskovics Antal és Kricskovicsné Szilcsanov Mária

Életútjuk nem véletlenül kapcsolódott össze. Egy-más hitéből, elkötelezettségéből és tudásából merítve jutottak el a táncművészet legmagasabb csúcsaira. Kricskovics Antal a néptáncművészet kimagasló táncos- koreográfusa. A bunyevác-horvát önzonoság és hitének mély megélése indította kutató útjaira a magyarországi horvát falvaktól Dalmáciáig. Koreográfusként a hagyományos néptánc újra fogalmazásával új iskolát teremtett.

Sehhez kellett egy társ is: Kricskovicsné Szilcsanov Mária 1966-ban került a *Fáklya Együtteshez*, volt a Magyar Állami Népi Együttes táncművésze és a Budapest Táncegyüttes tánckarvezetője, emlékezetes szólósikerek, kreativitását tükröző koreográfiák fűződnek nevéhez. Neve egybefonódott a *Fáklya* és a *Tamburica Együttes* hazai és nemzetközi sikereivel. S az őserjú koreográfusával, akinek több mint negyven éve alkotótársa, múzsája és ihletője.

A horvát táncművelésért, annak közkinccsá tételéért, tanításáért, bel-

Bajtai László felvétele

külföldön történő terjesztéséért, több évtizednyi kiemelkedő tevékenységük elismeréseként kapják a díjat.

Bem József Lengyel Kulturális Egyesület

Az Egyesületet az itt élő lengyelek alakították meg 1958-ban, de tagjai között ma már magyar szimpatizánsok is vannak. Az egyesület elnöke: Halina Csúcs. A budapesti székhelyű, de számos vidéki tagozattal rendelkező országos hatáskörű civil szervezet megalakulása óta megszakítás nélkül működik. Hosszú időn át – egyedüli szervezetként – elsődleges célja volt a magyarországi lengyelek anyanyelvének ápolása, nemzeti hagyományaik megőrzése. A Lengyel Ház megalakulásáig az Egyesület a vasárnapi mise utáni családi összejövetelek központja volt. Klubjaikban szervezett közösségi programjaik kicsiknek és nagyoknak egyaránt szólnak. A hazai lengyelség életében játszott jelentős közösségteremtő- és megtartó szerepéért mind az anyaországban, mind hazánkban számos elismerésben, állami díjban részesült. Az Egyesület ebben az évben nagyszabású rendezvénysorozattal ünnepelte fennállásának 50. évfordulóját.

Horvát Etele

Munkája és élete *Véménd* községhez köti, ahol 1990 óta tagja a települési önkormányzatnak, jelenleg alpolgármester. 1973-tól kezdődően alapítója és napjainkig vezetője a *Német Nemzetiségi Táncegyüttesnek*,

mely gyermek és felnőtt csoportból áll. Az együttes szép sikereket ért el itthon és külföldön, számos elismerésben részesült. Munkásságának köszönhetően mintegy 700 személy vett részt a néptánc mozgalomban, ebből 350-en aktív tagjai voltak az együttesnek. A népművelő jelentős szerepet játszott a település zenei életének megszervezésében is. Elősegítette a német énekkar (1965); a Fúvószenekar (1986); valamint a táncsoprot zenei kíséretét biztosító Sextett kamara-zenekar (1991) megalakulását. 1982 óta a *Faluház* vezetője. Itt működnek a német nemzetiségi együttesek és a zeneiskola is, hagyományos farsangi programja az évenkénti Svábbál. Sokoldalú kulturális tevékenysége elismeréseként 1994-ben „*A nemzeti és etnikai kisebbségért Nívódíj*”-ban részesült.

Zombainé Szarka Mária

A nyugalmazott történelem-román szakos tanár diplomája megszerzése után szülőfalujában, a Békés megyei *Kétegyháza*n kezdett tanítani, ahol negyven éven át a helyi román általános iskolában tanított. Munkája nyomán generációk egész sora ismerkedhetett meg a magyarországi román közösség kulturális értékeivel. A nemzetiségi iskola két kiemelt oktatási területe, a román nyelv- és irodalom, valamint a történelem tanítása során arra törekedett, hogy diákjai magas szintű ismereteket szerezzenek kisebbségi közösségük sajátos helyzetéről, kulturális hagyatékuk értékeiről. Az iskolai tanórákon túl hagyományörző szakköröket, népismereti foglalkozásokat, helytörténeti kutatásokat szervezett. Román pedagógusként kiemelt feladatának tartotta a közösség tárgyi és szellemi hagyatékának felkutatását és dokumentálását. Kutatómunkája során rögzítette és nyomdakész kéziratba rendezte a több mint 200 éves kétegyházi román iskola történetének legfontosabb eseményeit. A magyarországi románok körében a leggazdagabb néprajzi gyűjteménnyel rendelkezik. További feladatai között szerepel a kétegyházi román közösség elmúlt száz évének történetét feldolgozó fotódokumentum-tár elkészítése.

„BÁNÁT” Szerb Kulturális Közhasznú Egyesület

A 2004-ben közhasznú egyesületté alakult szervezet már 60 éve folyamatos működik. Habár székhelyük *Deszken* van, kistérségi, regionális jelleggel működnek: a folklór és kultúra révén összefogja az újszentiváni, szeged-szőregi és szegedi szerb ifjúságot és a szerb kultúra szimpatizánsait. Az egyesületen belül zenekar és táncegyüttes működik, mely a helyi és térségi hagyományok feldolgozása mellett az általános szerb tánc- és népzene-kultúrát is ápolja. Gyermek, ifjúsági, felnőtt és veterán csoportja is van. Helyi, országos és számos külföldi rendezvényen szerepelnek. Rendszeres résztvevői az Európai Szerb Folklórfesztiválok, ahol arany minősítést kaptak. Egyik legnagyobb elismerésük a *Szent Száva* érdemrend, melyet a szerb ortodox egyház feje,

Pávle Pátriárka adott át. Feladatuk a közösségteremtés, hagyományápolás, a népzene- és tánc gyűjtése, átörökítése mellett néprajzi kutatások, kiadói tevékenység, néprajzi és helytörténeti kiállítások szervezése. A Dél-alföldi régióban, az identitás megőrzésében, a közösség összefogásában az Egyesület játssza a legfontosabb szerepet.

Juraj Dolnozemský

Juraj Dolnozemský (Antal György) 1928-ban született, tótkomlói szlovák családban. Fiatal kora óta aktív tagja a helyi szlovák közösségnek, kezdetben a sport-, később a közéletben vállalt szerepet: a tótkomlói szlovák társadalmi szervezet elnöke, valamint az országos és a települési kisebbségi önkormányzat tagjaként. Szenvedélyesen gyűjti a falusi szlovákság szellemi és tárgyi emlékeit. Napjainkra jelentős, országos hírű néprajzi magán-gyűjteménnyel rendelkezik. Költőként a két világháború közötti népi írók hagyományát folytatja. Két nyelven ír, versei a magyarországi szlovákság érzelmeit, gondolatvilágát közvetítik. Több költeményében hangot ad elkeseredésének, ha az anyanyelv használatának elhanyagolását, a népi hagyományok felejtését tapasztalja. 1978 óta a hazai, 1984-től szlovákiai folyóiratokban is publikál. Versei több önálló kötetben és antológiában is megjelentek, itthon és az anyaországban egyaránt. Tagja a hazai és a szlovákiai írószövetségnek is. A szlovák kultúra, a hagyományok, a nyelv megőrzése és a szlovákság identitásának erősítése érdekében végzett tevékenységéért számos helyi, országos és anyaországi elismerésben részesült. Munkássága, élete követendő példa a saját és a jövő nemzedéke számára.

A Magyarországi Szlovének Szövetsége Felsőszölnöki Néptáncsoprotja

Az együttes helyi fiatalok kezdeményezésére alakult 1985-ben, a Rába-vidék szlovén néptáncainak gyűjtésére, megőrzésére és átörökítésére vállalkozott. A gyűjtésben Mirko *Ramovž*, Szlovénia legelismertebb néprajzkutatója volt a fiatalok segítségére. Természetesen sajátjukon kívül Szlovénia különböző tájegységeinek táncaival is bővítik repertoárjukat. A közel negyedszázada sikeresen működő együttes számos anyaországi és hazai televíziós műsorban, nemzetiségi néptánc fesztiválon, nemzetközi, országos és helyi szintű rendezvényen lépett fel nagy sikerrel. A fiatalok lelkesedése, kitartó és igényes munkája példaértékű a hazai szlovének számára. Csoportjuk színes és gazdag programja nemcsak szűkebb környezetük kulturális életét gazdagítja, de nagyban hozzájárul a Rába-vidéki szlovének sajátos értékeinek hazai és nemzetközi megismeréséhez, nemzeti identitásuk megőrzéséhez. A táncsoprot fenntartója a Magyarországi Szlovének Szövetsége, támogatói a települési, a kisebbségi és az Országos Szlovén Önkormányzat. Vezetőjük *Szukics* András.